

2021-10-20
N2021/02658

Näringsdepartementet

Adressater: Se bilaga

Uppdrag om fördjupad kartläggning och analys av efterfrågan på cement i olika sektorer, tillgången till kalksten, klinker och cement samt förutsättningarna för import

Regeringens beslut

Regeringen ger Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys), Statens energimyndighet, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Trafikverket, Fortifikationsverket och Boverket i uppdrag att som ett led i arbetet med att långsiktigt säkra en hållbar försörjning av kalk och cement i Sverige, kartlägga och analysera:

- den årliga efterfrågan på cement, och av vilka kvaliteter, uppdelat på olika sektorer i Sverige de närmsta åren,
- förekomsten av och tillgången till kalksten, klinker och cement inom Sverige och i andra exporterande länder, samt
- de logistiska förutsättningarna för import av dessa produkter till Sverige.

I uppdraget ingår även att undersöka andra nödvändiga förutsättningar och ta fram förslag till åtgärder i syfte att möjliggöra och underlätta import av kalksten, klinker och cement till Sverige.

Tillväxtanalys ska samordna genomförandet och redovisningen av uppdraget och övriga myndigheter ska bistå med det underlag som framgår under Närmare om uppdraget nedan.

Närmare om uppdraget

Kartläggning och analys av efterfrågan på cement i olika sektorer

Tillväxtanalys ska genomföra en kartläggning och analys av den årliga efterfrågan på cement i olika sektorer i Sverige, uppdelat per sektor. Av redovisningen ska det framgå hur mycket cement och av vilka kvaliteter som bedöms efterfrågas i respektive bransch.

Trafikverket, Statens energimyndighet, SGU, Fortifikationsverket och Boverket ska bistå Tillväxtanalys genom att ta fram de underlag som behövs för att genomföra detta deluppdrag. Vid behov kan information inhämtas från andra relevanta berörda myndigheter, aktörer, branscher och näringslivsorganisationer.

Tillväxtanalys ska senast den 1 december 2021 lämna en delredovisning av arbetet med deluppdraget inklusive preliminära framtagna data till Regeringskansliet (Näringsdepartementet). Deluppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 31 maj 2022.

Kartläggning och analys av förekomst av och tillgång till kalksten, klinker och cement

Tillväxtanalys ska genomföra en kartläggning av förekomsten och analys av tillgången till kalksten, klinker och cement inom Sverige och i andra exporterande länder. Analysen ska även belysa eventuella merkostnader och andra relevanta effekter, inklusive påverkan på miljö och klimat, förknippade med att ersätta Cementa AB:s produktion i Slite på Gotland med kalksten, klinker och cement från andra källor.

SGU ska bistå Tillväxtanalys genom att ta fram de underlag som behövs för att genomföra detta deluppdrag. Vid behov kan information inhämtas från andra relevanta berörda myndigheter, aktörer, branscher och näringslivsorganisationer.

Tillväxtanalys ska senast den 1 december 2021 lämna en delredovisning av arbetet med deluppdraget inklusive preliminära framtagna data till Regeringskansliet (Näringsdepartementet). Deluppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 31 maj 2022.

Kartläggning och analys av de logistiska förutsättningarna för import

Trafikverket ska bistå Tillväxtanalys genom att kartlägga och analysera vilka logistikflöden som i dag finns för kalksten, klinker och cement. Trafikverket ska vidare analysera vilka behov av nya logistikflöden som uppkommer vid ökad import av dessa varor från de källor till import som framkommer i deluppdraget ovan om tillgång, och med hänsyn till den efterfrågan som framkommer i deluppdraget ovan om efterfrågan. Trafikverket ska även identifiera vilka eventuella åtgärder i hamnar, vägar och järnvägar som krävs, beskriva inom vilka aktörers ansvarsområde de identifierade behoven av åtgärder ligger och bedöma de ekonomiska konsekvenserna av dessa. Av redovisningen ska även framgå inom vilket tidsperspektiv som olika typer av åtgärder kan genomföras. Trafikverket ska i denna del av uppdraget inhämta synpunkter från Trafikanalys och andra berörda aktörer.

Tillväxtanalys ska redovisa deluppdraget till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 31 maj 2022.

Skälen för regeringens beslut

Kalksten är en basråvara som är viktig för Sveriges samhällsbyggande, näringsliv och infrastruktur. Fullgoda alternativ saknas och det bedöms därför viktigt att säkerställa tillgången till den kalksten, klinker och cement som krävs för byggande av bland annat transportinfrastruktur, bostäder, vindkraft samt för gruvindustrin. De flesta länder i närheten har liksom Sverige idag en produktion som är anpassad till det nationella behovet och storskalig import av kalksten, klinker och cement bedöms i närtid inte kunna genomföras då det förutsätter nya logistiklösningar och utbyggd infrastruktur. Regeringskansliet (Näringsdepartementet) uppdrog den 30 juli 2021 åt konsultföretaget Ramboll Management Consulting att analysera de eventuella konsekvenser som hade lyfts av Cementa samt av bygg- och anläggningssektorn och gruvindustrin, vid en nedläggning av kalkstensbrottet i Slite (N2021/02165). Även SGU har lämnat underlag till Regeringskansliet avseende konsekvenserna av en sådan nedläggning (N2021/02111). En av de sammantagna slutsatserna av dessa rapporter är att merparten av de möjliga åtgärder som syftar till att underlätta för import av cement, t.ex. genom att underlätta för logistik, inte kan lösa den omedelbara bristen på cement vid ett produktionsstopp i Slite, men att sådana åtgärder kan bidra till att säkerställa en långsiktig tillgång till cement. Regeringen delar den bedömningen.

Med anledning av de stora samhällskonsekvenser som ett produktionsstopp vid Cementas anläggning i Slite kan medföra behöver åtgärder som syftar till att underlätta möjligheterna för alternativ försörjning av kalksten, klinker och cement från andra källor genomföras. Ett fördjupat kunskapsunderlag behövs om efterfrågan på cement i olika sektorer, tillgången till och förutsättningar för inhemsk försörjning och import av kalksten, klinker och cement, samt kapaciteten i den transportinfrastruktur som är en förutsättning för effektiva logistikflöden vid en förändrad försörjning av cement eller dess insatsvaror.

På regeringens vägnar

Ibrahim Baylan

Susanne Gylesjö

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Justitiedepartementet/KH

Utrikesdepartementet/FH/EI

Försvarsdepartementet/LED

Finansdepartementet/BA, BB, ESA, IEA och SFÖ

Miljödepartementet/Me

Arbetsmarknadsdepartementet/PE

Infrastrukturdepartementet/IE, TP och US

Naturvårdsverket

Trafikanalys